

ÅSRYGGEN SÖDER OM

STORA BLÄSHAMMAR

Arkeologisk förundersökning av L1996:7433 inom
Bläshammar 2:8, 3:2 och 5:1 i Lindbergs socken,
Varbergs kommun, Hallands län

FREDRIK LUNDSTRÖM

Rapporter från Arkeologikonsult 2021:3362

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Disig vy över området från sydost. Längst upp i bildens högra hörn syns Stora Bläshammar. Det går också att ana en sluttning från schaktens högra gräns ner mot åkermarken och bostadsområdet till vänster; det låglänta parti som tidigare utgjordes av en fornsjö och sankmarker. Spridningstillstånd från Lantmäteriet med ärendenummer LM2021/022509.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet

Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2021

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

ÅSRYGGEN SÖDER OM

STORA BLÄSHAMMAR

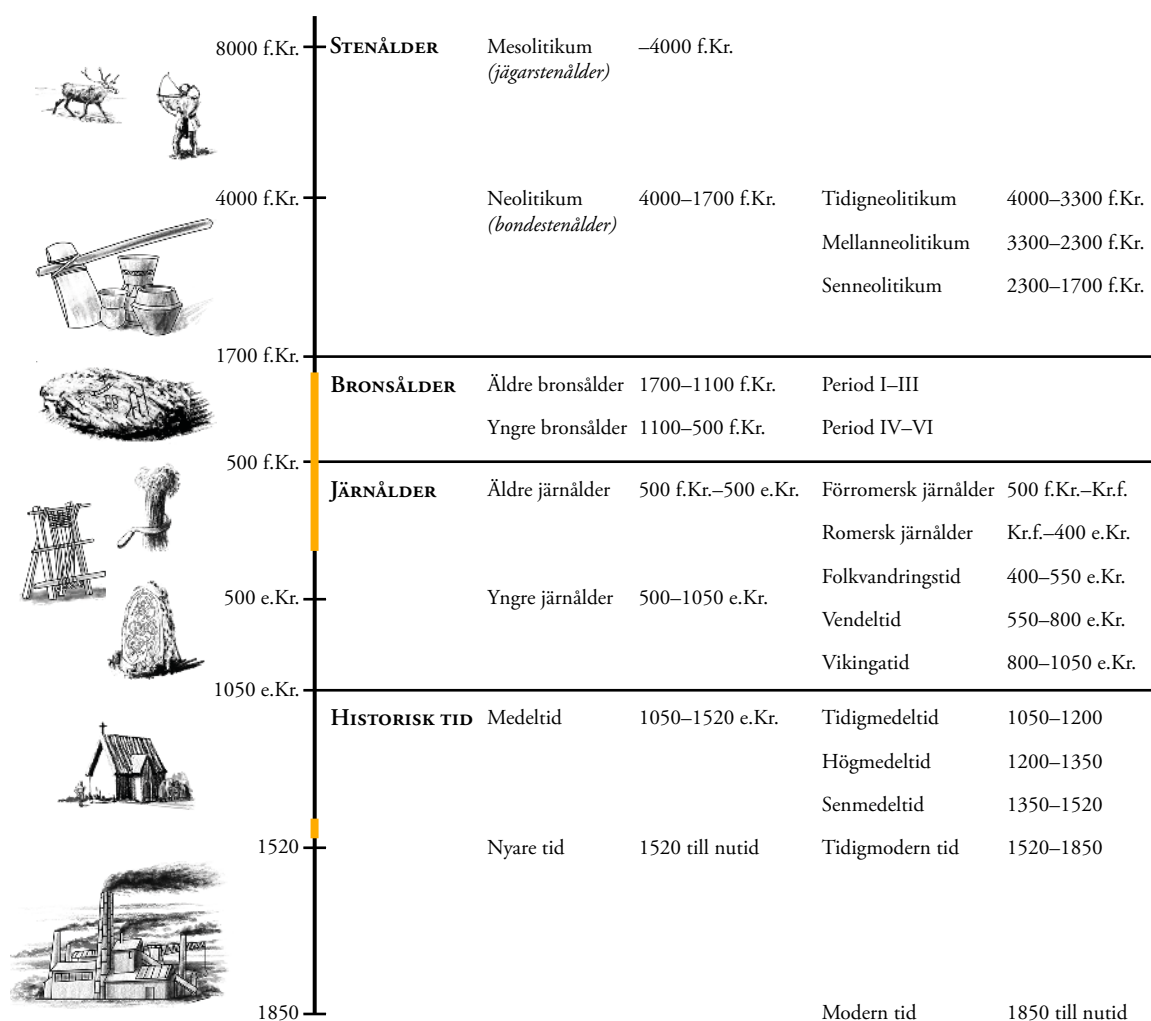
Arkeologisk förundersökning av L1996:7433 inom
Bläshammar 2:8, 3:2 och 5:1 i Lindbergs socken,
Varbergs kommun, Hallands län

FREDRIK LUNDSTRÖM

Rapporter från Arkeologikonsult 2021:3362

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	7
FORNLÄMNINGSMILJÖ OCH TOPOGRAFI.....	8
GENOMFÖRANDE	11
RESULTAT	13
Härdarna på åsryggen	13
Äldre odlingsjord	16
Ensamliggande stolphål och röjningssten i gropar.....	16
Litorinatransgressionerna	17
Bearbetad flinta.....	19
Sentida avfall.....	19
SLUTSATS.....	19
REFERENSER	21
Litteratur	21
Digitala källor	21
Historiska kartor.....	21
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	22
BILAGOR	23
Bilaga 1. Schakt	23
Bilaga 2. Provrutor.....	27
Bilaga 3. Anläggningar	28
Bilaga 4. Fynd.....	30
Bilaga 5. Litisk analys.....	31
Bilaga 6. ¹⁴ C-analys	32

Figur 1. Platsen för den arkeologiska förundersökningen nordost om de centrala delarna av Blåshammar. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Halland (Lst dnr 431-4854-2019) utfört en arkeologisk förundersökning av boplatz L1996:7433 inom Bläshammar 2:8, 3:2 och 5:1, Lindbergs socken, Varberg kommun, Hallands län (figur 1). Bakgrunden till förundersökningen var att BoKlok Mark och exploatering AB planerade att bygga bostäder där. Syftet med förundersökningen var att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämningen. Fornlämningen (L1996:7433) var efter utredningen bedömd som en boplatz bestående av spridda lämningar längs en åsrygg.

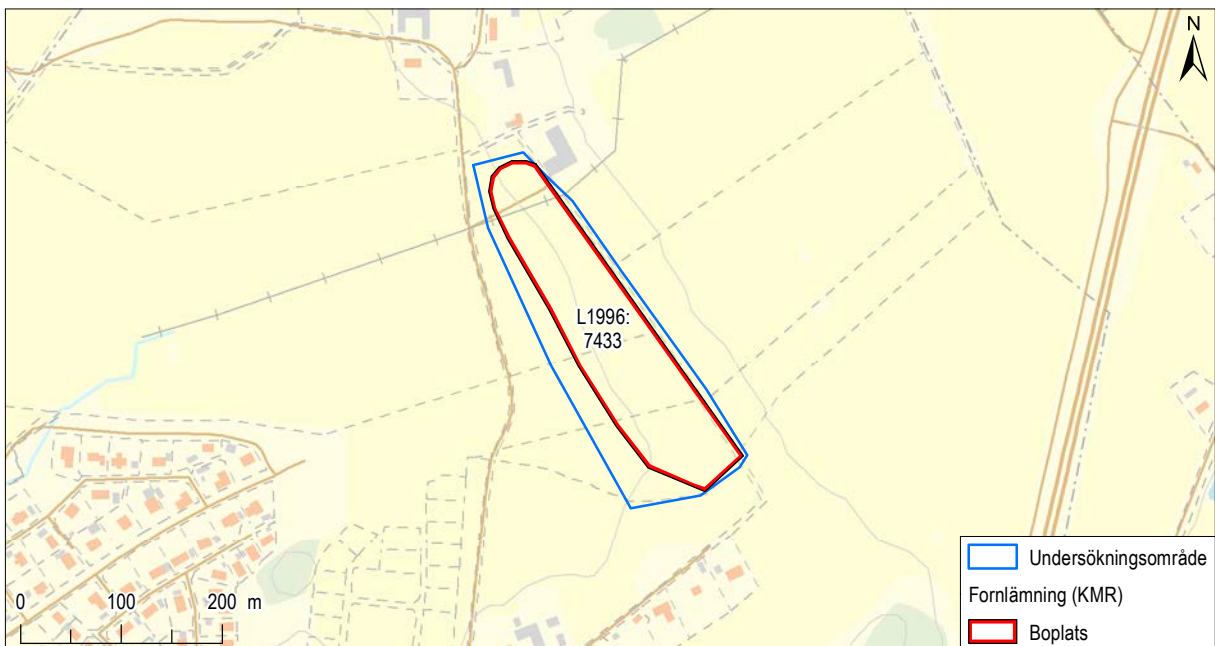
Under förundersökningen framkom 25 härdar, tio nedgrävningar, fyra kokgropar, två stolphål och två fynd av slagen flinta längs åsryggen och över den södra delen av åsryggen identifierades ett transgressionslager. Vid härdarna och groparna framkom inga andra boplatzlämningar. De flesta härdarna bedöms istället ha samband med betesdrift under bronsåldern och groparna är troligen främst kopplade till jordbruk eller sentida markingrepp.

Förundersökningen har avgränsat fornlämning L1996:7433 åt väster, och därmed har fornlämningen fått en delvis ny utbredning i Kulturmiljöregistret. Beskrivningen har utökats och korrigerats med resultaten från förundersökningen.

INLEDNING

Arkeologikonsult genomförde under oktober 2020 en arkeologisk förundersökning av boplatz L1996:7433 (figur 2) inom Bläshammar 2:8, 3:2 och 5:1, Lindbergs socken, Varberg kommun i Hallands län. Beslut i ärendet togs av Länsstyrelsen i Hallands län (Lst dnr 431-4854-2019). Förundersökningsområ-

dena låg cirka 500 meter nordost om bebyggelsen i Bläshammar. Sammanlagt utgjordes området av cirka 38 000 m² åkermark. Syftet med förundersökningen var att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämningen.

Figur 2. Förundersökningsområdet tillsammans med boplatz L1996:7433 enligt Kulturmiljöregistret (KMR; urval). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:7 500.

FORNLÄMNINGSMILJÖ OCH TOPOGRAFI

Förundersökningsområdet låg på en nordväst – sydöstlig åsrygg mellan byn Stora Bläshammar i norr och bebyggelsen i Bläshammars nordöstra utkant. Den undersökta ytan utgjordes uteslutande av åkermark (omslagsbild och figur 3). Förundersökningsområdet låg cirka 3 kilometer norr om Varbergs norra utkant och cirka 1,5 kilometer väster om E6:an, centralt i det åkerlandskap som inryms mellan höjdparter vid Flottaberg, Bläshammar, Stenkullen, Ulvaerberget och Gamla Varbergs naturreservat. Området låg på mellan 9 och 13 meter över havet, på den västra sidan av den nämnda nordväst – sydöstliga åsryggen. På den sidan var åkern vid undersökningsområdet indelad i parceller som åtskildes av stenmurar. En stenmur, högst upp på åsryggen, utgjorde också den östra gränsen för förundersökningsområdet.

Topografin i och kring förundersökningsområdet är till del ett resultat av postglaciala processer (se Klange 2020 för en mer utförlig genomgång). Framförallt Litorinahavets transgressioner som skedde cirka 8000–6000 f.Kr. Under den perioden gjorde avsmältningen av polar- och inlandsisen att kustnära områden, som landhöjningen tidigare hade frilagt, åter hamnade under vatten. Transgressionerna ledde till att jord omlagrades och att landskapet delvis omformades. Den högsta punkten på den aktuella åsryggen ligger cirka 13 meter över havet. En höjd som bör ha legat relativt nära maximala nivån för Litorinahavet i området. Under förhistorien fanns också en fornsjö i den låglänta terrängen väster om förundersökningsområdet, både innan Litorinatransgressionerna och efter att landhöjningen

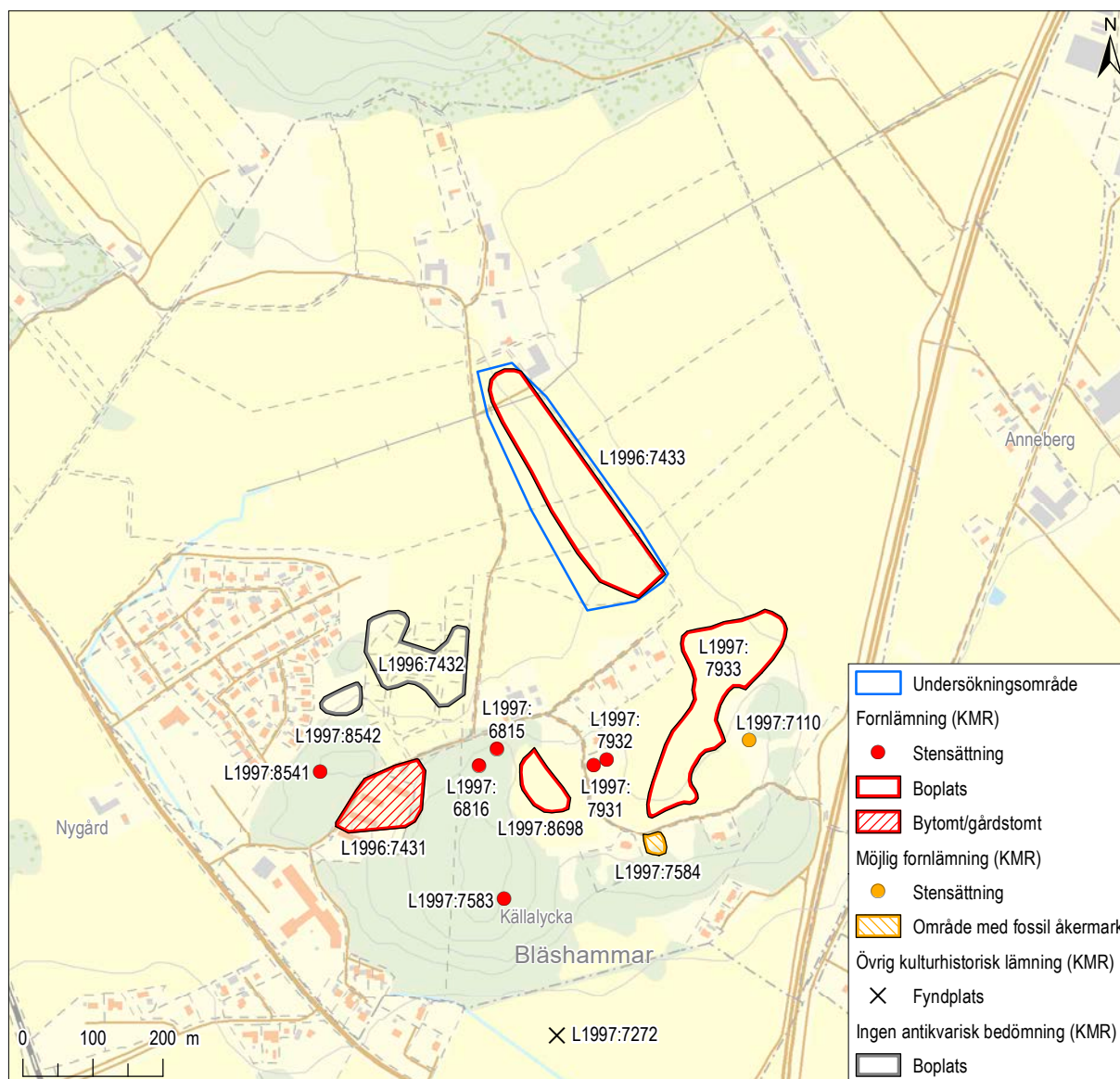

Figur 3. Högst upp på åsryggen löpte en stenmur som skilde förundersökningsområdets parceller i träda från de som brukades på den andra sidan. Foto från nordväst.

återigen frilade mark i området (Hed Jakobsson 2013). Fornsjön har påverkat området under lång tid. Ytan har även i modern tid varit sank, tidvis vattendränkt, och byvägarna har av tradition lagts runt den.

Närområdets fornlämningsbild präglas av lämningar på och omkring de höjdparter som nämndes ovan (figur 4). På höjderna återfinns många rösen och

stensättningar och omkring dem ligger stenåldersboplatser – ofta områden med fynd av slagen flinta. Strax söder om förundersökningsområdet registrerades en sådan boplats (L1997:7933) 1988, då flintskrapor, kärnor och makrospån hittades under en inventering. Förundersökningsområdet låg direkt söder om den historiska byn Stora Bläshammar och den södra delen av området låg cirka 500 meter nordost om byn Lilla Bläshammar. De båda ortnam-

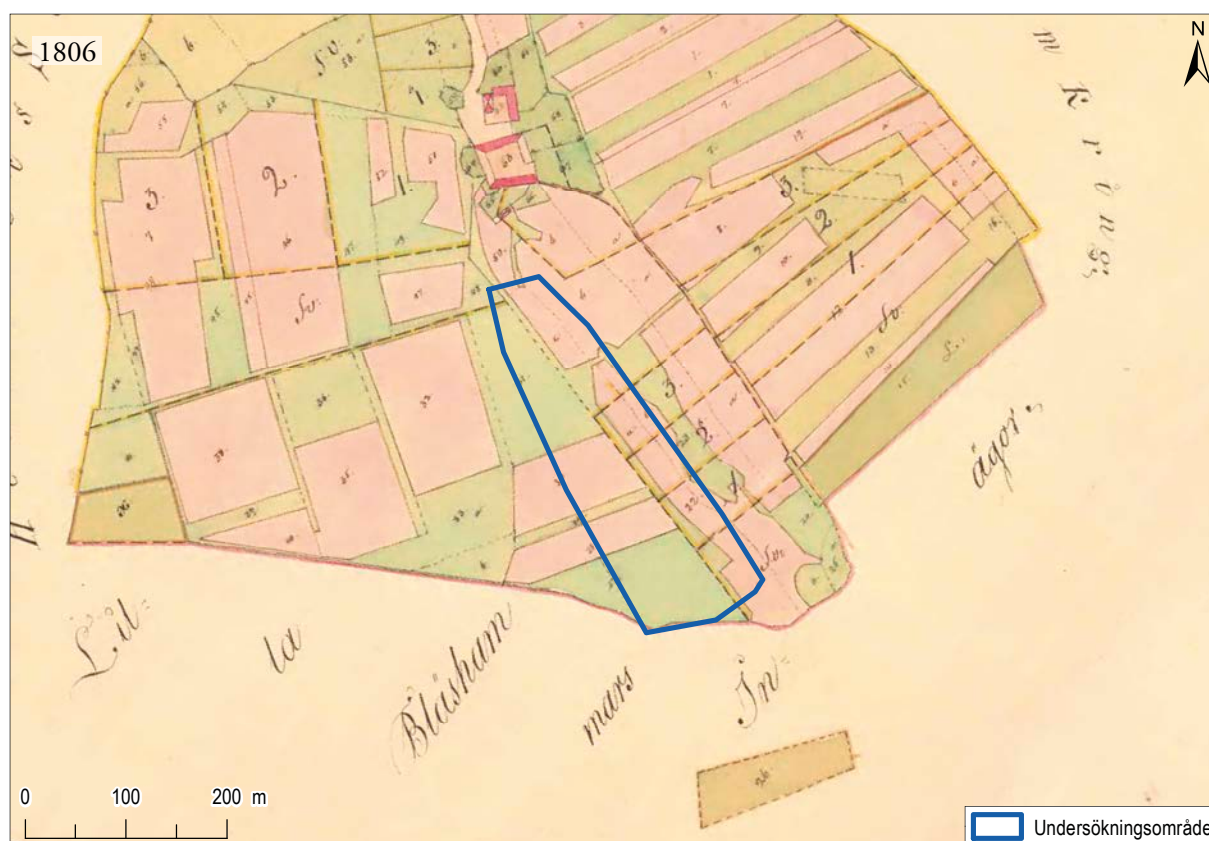
Figur 4. I närområdet återfinns främst gravar på höjderna och stenålderslämningar i åkermarken nedanför (enligt Kulturmiljöregistret, KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:10 000.

nen omnämns första gången under 1570-talet. Historiska kartor från 1700- och 1800-talet visar att förundersökningsområdet har hört till Stora Bläshammars inägor (figur 5). Häradskartan visar också att det fanns en väg och en byggnad under tidigt 1900-tal, som inte syns på äldre kartor, där stenvuren löper vid undersökningsområdets östra gräns (figur 6).

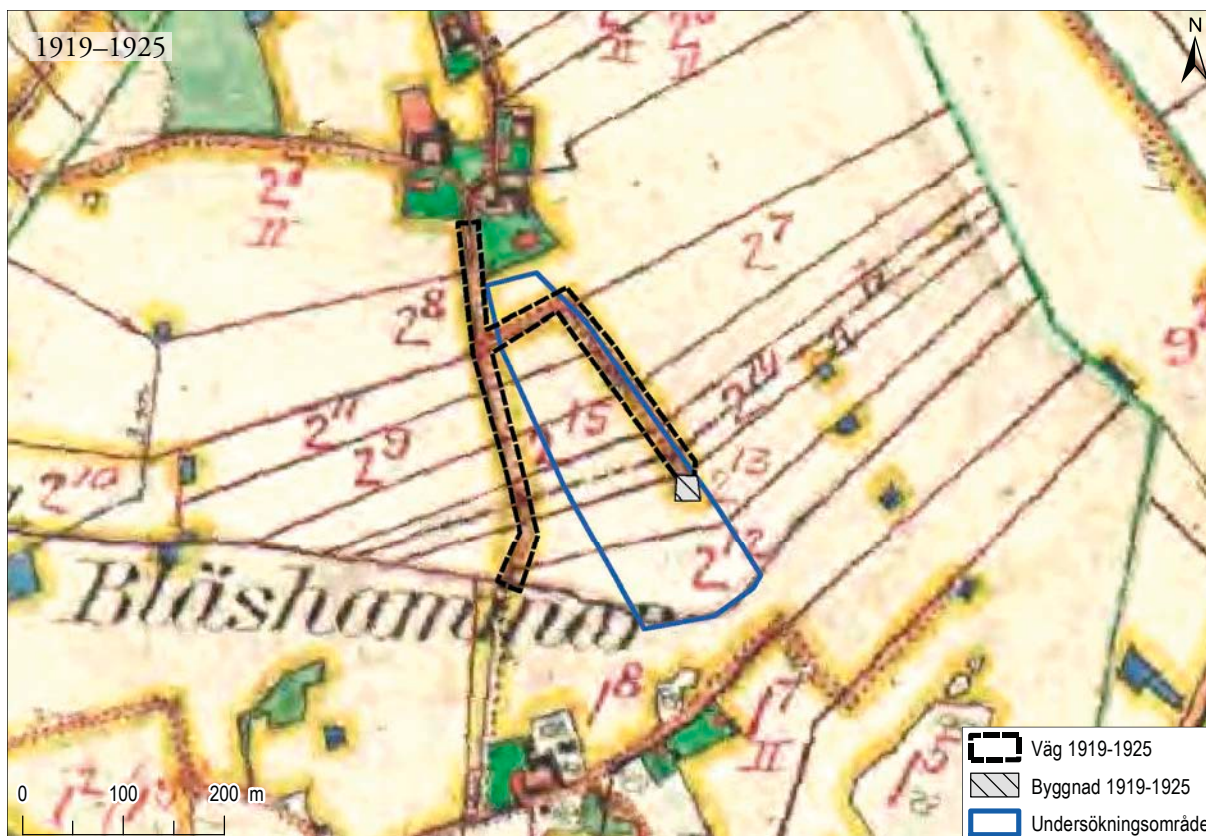
Under 2010-talet genomfördes en utredning (Hed Jakobsson 2013), en förundersökning (Sundin 2015) och en arkeologisk undersökning (Klange 2020) i närområdet. Utredningen påvisade tre objekt med fornlämningar i området. Två av objekten behandlades av förundersökningen (Sundin 2015). Det ena objektet, gården Lilla Bläshammar, visade

sig dock vara förstörd av sentida bebyggelse. Vid det andra objektet (L1996:7432) framkom däremot flera fornlämningar som undersöktes 2016 (Klange 2020). Inom undersökningsområdet påträffades bland annat flintavslag från tidigmesolitikum och mellanneolitikum, ett härdområde från yngre bronsålder, ett antal brunnar från förromersk järnålder och ett vendeltida brygghus.

Det aktuella förundersökningsområdet är det tredje objektet som registrerades vid utredningen 2013 – en boplats med anläggningar, kulturlager, tidigmoderna fynd och slagen flinten på åsryggens högre delar, framförallt längst i nordväst och sydost (Hed Jakobsson 2013).

Figur 5. På en karta över Stora Bläshammars inägor från 1806 går det att se att undersökningsområdet låg på åkermark precis som idag. Skala 1:7 500.

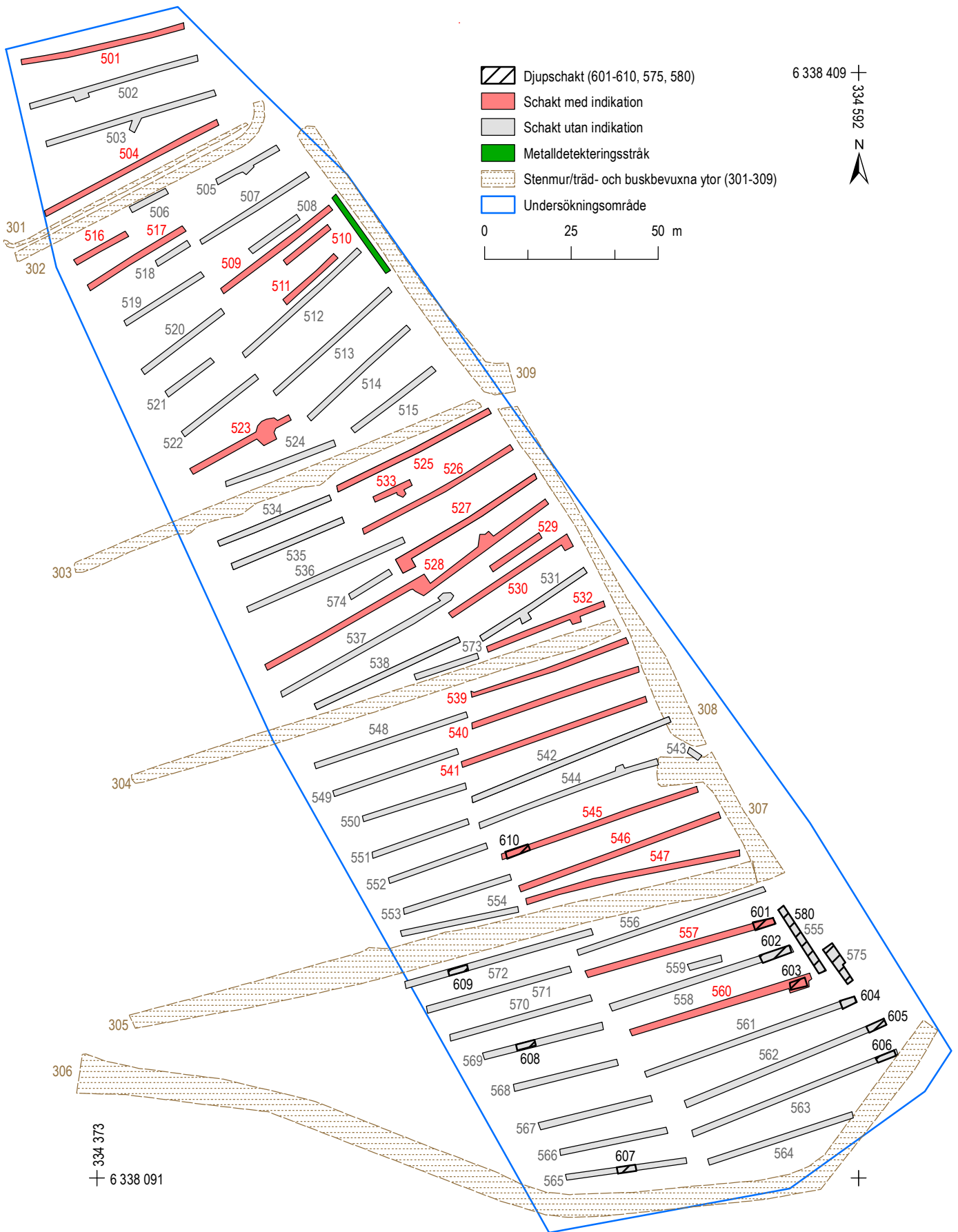

Figur 6. På en Häradskartan över Stora Bläshammar går det att se att det fanns en väg och ett hus i undersökningsområdet under tidigt 1900-tal. Skala 1:7500.

GENOMFÖRANDE

Ytan undersöktes genom sökschaktning. Sammanlagt öppnades cirka 5200 kvadratmeter (cirka 13,7 % av förundersökningsområdet) fördelat på 75 schakt (figur 7). För att bedöma om det fanns områden med sammanhängande lämningar lades schakten tätare där det framkom anläggningar. Sökschakten grävdes skiktvis ner till anläggningsnivå/undergrund. Schakt och anläggningar mättes in med GPS med nätverks-RTK och översiktsbilder togs med digitalkamera och med drönarkamera. Förhistoriska fynd samlades in.

Det var svårt att bedöma anläggningarnas kunskapspotential, eftersom det inte gick att identifiera ett avgränsat boplatsoområde. Flera nedgrävningar var svåra att identifiera i plan, därför undersöktes en stor del av dem (cirka 75 %). Anläggningarna snittades och undersöktes till hälften. Detta medförde att makrofossilprov kunde tas ur en stor andel av dem. På så sätt skapades ett bra underlag för ¹⁴C-dateringar och arkeobotaniska analyser. Provrutor grävdes i två kulturlager för att fastställa lagrens karaktär och för att söka dateringsunderlag.

Figur 7. Plan över schakten inom undersökningsområdet, skala 1:1 500.

Inledningsvis grävdes djupschakt i ett mindre antal schakt. Då inga tydligt identifierbara transgressionsfaser identifierades genomfördes dock detta inte systematiskt. Inom den sydligaste parcellen identifierades dock ett tydligt transgressionslager och en äldre, underliggande markyta, varför tolv djupschakt öppnades inom den ytan (figur 7).

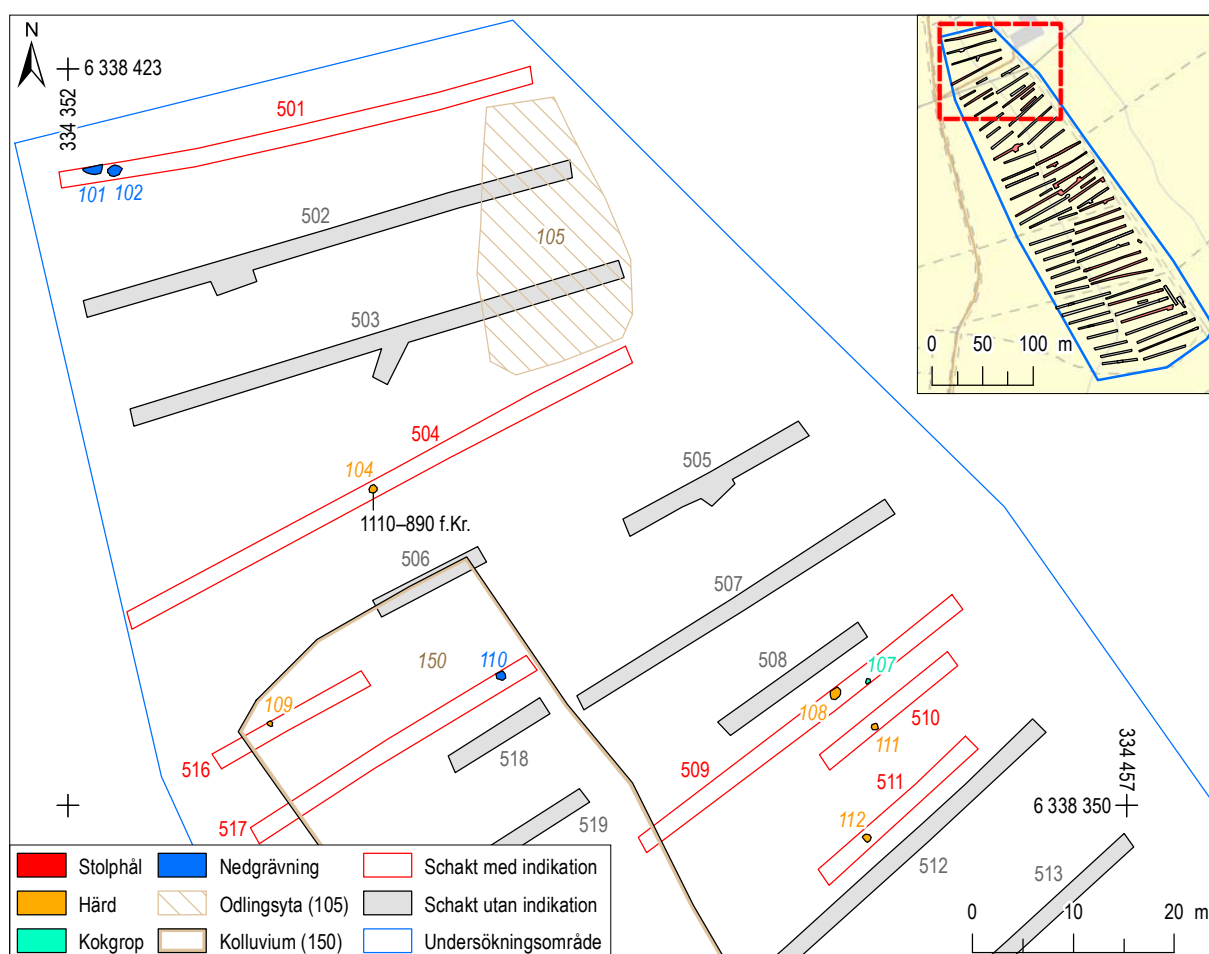
Cirka 30 % av matjorden i schakten metalldetekterades. Dessutom detekterades ett cirka 30 meter långt stråk längs åsryggens topp, där vägen på Häradskartan hade legat. Alla utslag på det stråket samlades in i syfte att söka bevis för äldre rörelse och kommunikation längs med åsryggen.

RESULTAT

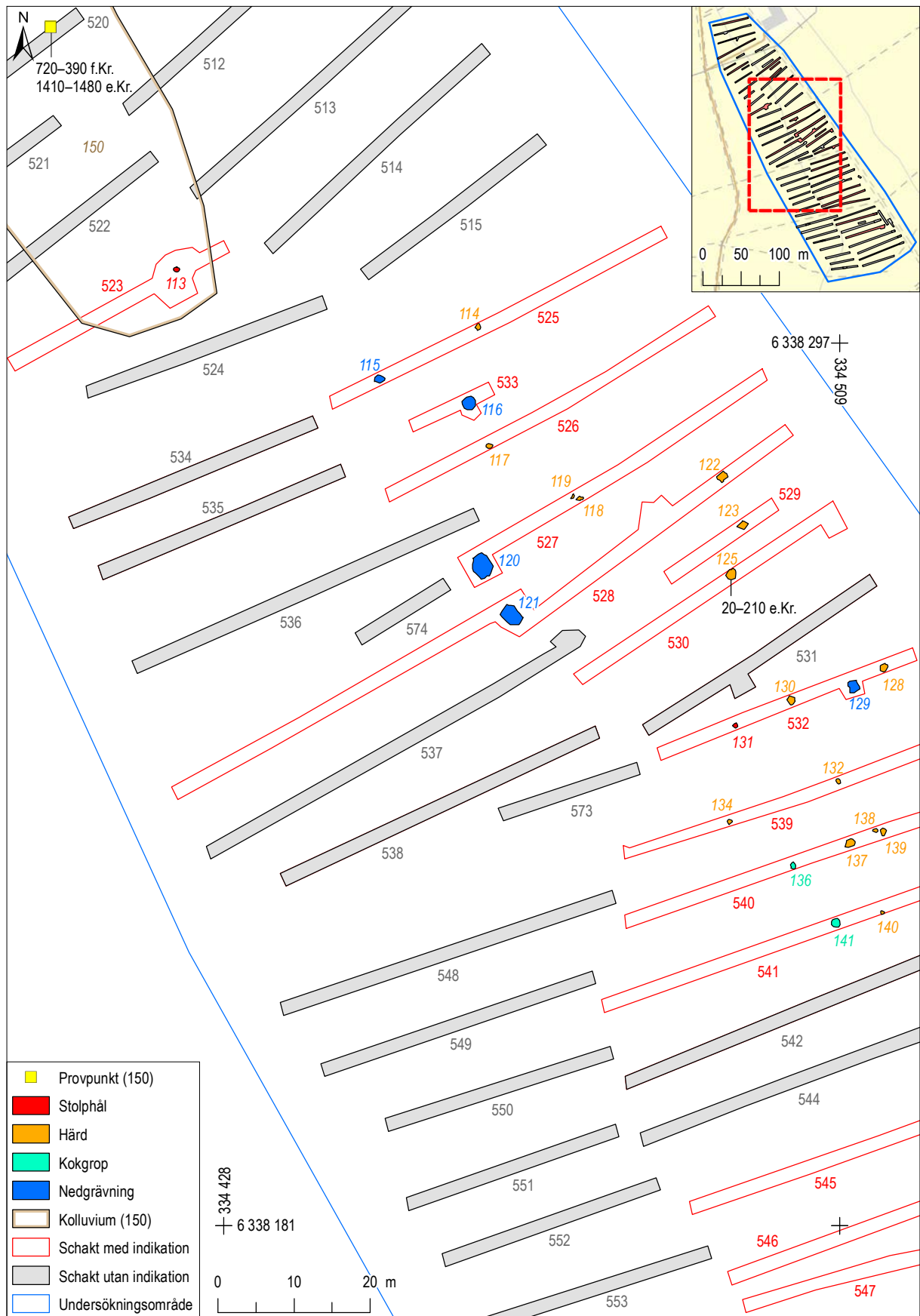
Härdarna på åsryggen

Det framkom 44 anläggningar längs åsryggen (figur 8–10). Huvuddelen av dessa var härdar (25 stycken). Härdarna låg främst på åsryggens högre partier och förekom över hela den delen av åsen som låg inom förundersökningsområdet. En viss koncentration av härdar kunde iakttas i mitten av området. Det bör

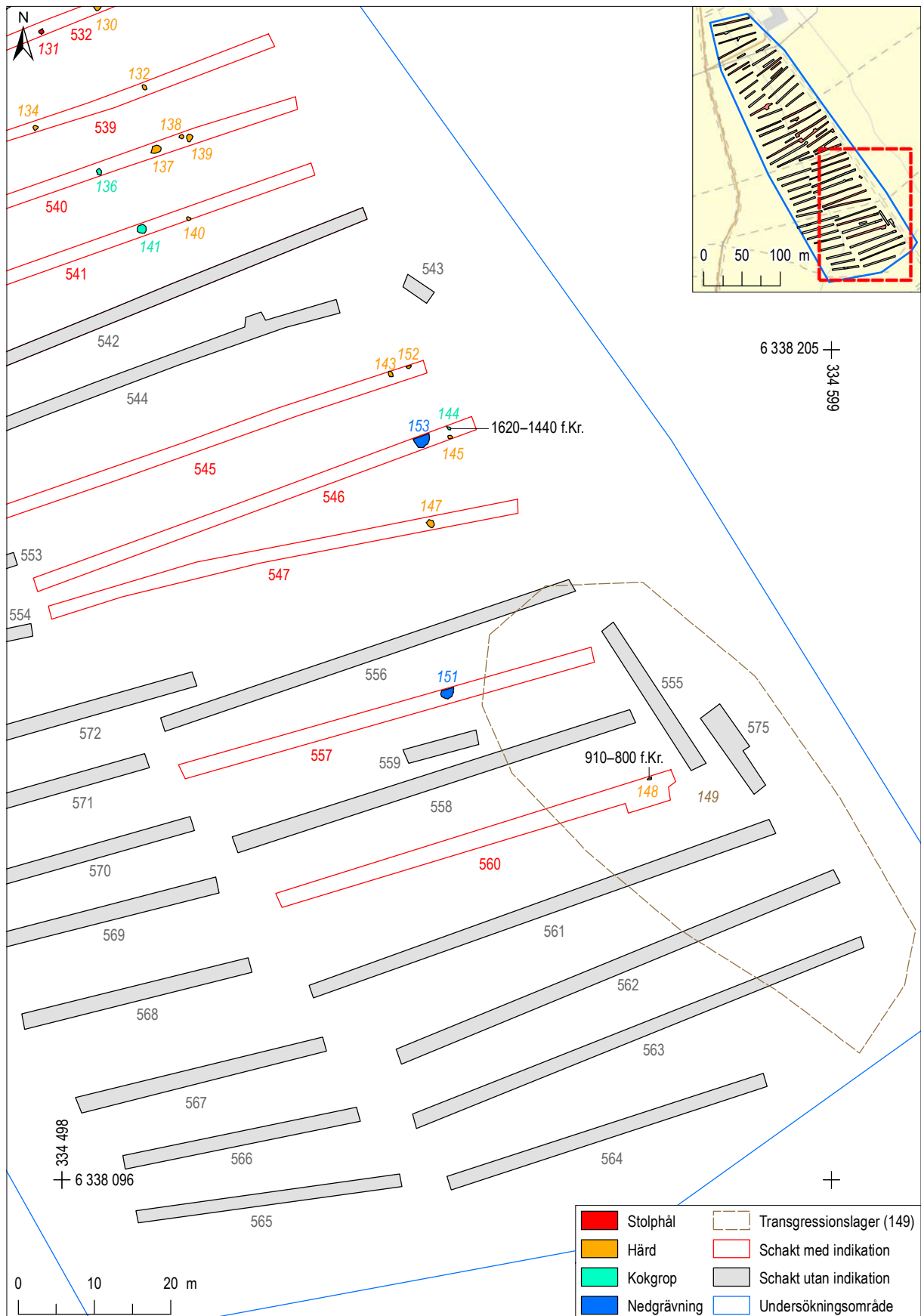
dock noteras att åsryggens sträckning löper längre åt öster i den södra delen av förundersökningsområdet. Förekomsten av endast en härd i söder skulle därför kunna förklaras av att en större del av den sydligaste parcellen låg i åsens slänt. Den härden (148; figur 10) låg dessutom på det identifierade transgressionslagret. I den norra delen av förundersökningsområdet påträffades också två härdar (104, 109; figur 8)

Figur 8. Härdar, kokgropar och nedgrävningar framkom över hela åsryggen. I norr påträffades även äldre odlingsjord (105) och ett kolluvium (150), skala 1:750. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:7 500.

Figur 9. Härdar, kokgropar och nedgrävningar framkom över hela åsryggen. I norr påträffades även ett kolluvium (150), skala 1:750. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:7 500.

Figur 10. Härdar, kokgropar och nedgrävningar framkom över hela åsryggen. I söder kunde transgressionslager identifieras ovanför åsryggens/strandvallens markyta, skala 1:750. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:7 500.

längre ner i slänten. De flesta härdarna var knappt en meter i diameter och relativt grunda och stenen i dem framstod som en del av det naturliga underlaget. Huvuddelen av härdarna framstod därför som enkla och tillfälliga. Enstaka härdar hade dock en annan utformning. En härd (145; figur 10) i den södra delen av förundersökningsområdet var större än de övriga (cirka 2,1 meter i diameter) och en annan (147; figur 10), i samma del av ytan, hade en mer välavgränsad form i plan.

Fyra av härdarna visade sig vara kokgropar (107, 136, 141, 144). Två av dem (136, 141; figur 9) låg relativt nära varandra i det område där det fanns en härdkoncentration. Kokgroparna identifierades genom att de var djupare (cirka 0,25 meter) än de övriga härdarna. Kokgrop 107 och 136 (figur 8–9) hade dessutom tydliga nedgrävningskanter och botten, samtidigt som kokgrop 141 och 144 var delvis fyllda med rundade stenar.

¹⁴C-dateringarna (figur 11) av tre härdar (104, 125, 148) och en kokgrop (144) visar att bränslet i tre av dem (104, 144, 148) högs under olika delar av bronsåldern och en av dem (125) under äldre romersk järnålder (20–210 e.Kr. Kokgropen (144) var äldst; anlagd under äldre bronsåldern (1620–1440 f.Kr. De två andra bronsåldershärdarna var några hundra år yngre och skapades vid övergången mellan äldre och yngre bronsåldern. Härd 104 daterades till 1110–890 f.Kr och härd 148 till 910–800 f.Kr.

Äldre odlingsjord

De kulturlager som dokumenterades under förundersökningen var inga fornlämningar. Lagren i norr var troligen resterna av en djupare matjordssekvens (105; figur 8) intill Stora Bläshammar och ett kolluvium (150; figur 8–9) i åsens slänt. Kolluvium är sediment som ansamlas nedanför sluttningar i samband med till exempel plöjning. Den djupare (cirka 0,4–0,6 meter) matjorden intill Stora Bläshammar skulle kunna vara resterna av en mer intensivt nyttjad odlingsyta. Det kolluvium (150) som låg i slänten på den norra delen av ytan innehöll sten och grus som liknade underlaget högt upp på åsen. Det

Kontext	Prov-nr	Objekt	Material	Datering (2 sigma)	Period
104	94	Härd	Hassel	1110–890 f.Kr.	Yngre bronsålder (period IV)
125	1366	Härd	Björk	20–210 e.Kr.	Äldre romersk järnålder
144	1320	Kokgrop	Hassel	1620–1440 f.Kr.	Äldre bronsålder (period I–II)
148	977	Härd	Björk	910–800 f.Kr.	Yngre bronsålder (period V)
150	1005	Kolluvium, övre skikt	Björk	1410–1480 e.Kr.	Medeltid
150	1006	Kolluvium, undre skikt	Hassel	720–390 f.Kr.	Yngre bronsålder – förromersk järnålder

Figur 11. ¹⁴C-dateringar.

låg också vid släntens bas, där ett sådant lager kan förväntas deponeras. Längst i söder påträffades ett organiskt lager (149; figur 10) under den sekvens av transgressionslager som identifierades där. Jordprovet visade dock att det inte innehöll något makrofossilt material. Lagret låg nära ett antal träd och det är sannolikt att det istället var resterna av ett förmultnat rotsystem.

Ett ¹⁴C-prov togs ur det omfattande kolluviet (150) i åsslänten och längst ner i den ovanliggande matjorden (figur 11). De två proverna visade att material i kolluviet kan härledas till yngre bronsålder – förromersk järnålder (720–390 f.Kr), samtidigt som de undre delarna av den ovanliggande matjorden innehöll trä som högs under medeltiden (1410–1480 e.Kr).

Ensamliggande stolphål och röjningssten i gropar

Det framkom också två ensamliggande stolphål (113, 131; figur 9) och tio andra typer av nedgrävningar uppe på åsen och i dess sluttning. Två av nedgrävningarna utgjorde mindre stenfyllda gropar (101, 102; figur 8) och två utgjorde större stenfyllda gropar (120, 121; figur 9). Två av de mindre groparna (101, 102) påträffades bredvid varandra direkt intill förundersökningsområdets norra gräns.

Figur 12. Flygsand och transgressionslager som låg över åstryggen i djupschakt 607. I botten syns silt med inblandning av organiskt material; ett skikt som låg ovanpå åstryggen/svallsanden i en del av djupschakten. Foto från norr.

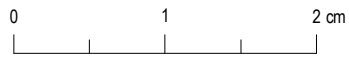
Det är möjligt att de är lämningar som kan kopplas till byn Stora Bläshammar. De större nedgrävningarna låg centralt på området och två (120, 121) av dem undersöktes. De bestod av stenar (0,1–0,2 meter i diameter) som var nedgrävda kring större markfasta block och framstod därför som gropar för röjningssten. De mindre stenfyllda groparna (101, 102 och 110) och den mellanstora (115; figur 9) kan sannolikt också betraktas ur det perspektivet. Övriga nedgrävningar hade få kännetecken och fyllningen var lik matjorden. Det är möjligt att de är rester av enklare markarbeten.

Litorinatransgressionerna

Längst i söder gick det att identifiera en sekvens med transgressionslager (figur 12). Den låg på den

morän som utgjorde underlag på åstryggens högsta parti. Lagersekvensen var som grundast uppe på åsen (cirka 1 meter) och blev sedan successivt djupare mot sluttningen, tills den inte gick att urskilja från de omfattande lerlager som låg under. Den övre delen av sekvensen bestod av ljus sand (cirka 0,15–3 meter djup). Därunder låg ljusblå siltig sand (cirka 0,35–0,7 meter djup) på olika skikt av lera, sand och småsten (cirka 0,35–0,6 meter djup) med inslag av organiskt material.

Dessa lager bör ha uppkommit i samband med en Litorinatransgression. Lagren deponerades någon gång för 8000–10000 år sedan. Vid den tiden orsakade inlands- och polarisarnas smältning återkommande översvämningar som i sin tur bidrog med sedimentsavsättningar på den delen av åstryggen.

Figur 13. Ett plattformavsavslag (F552:1301:1). Skala 2:1.

Figur 14. En bipolärt bearbetad kärrest (F102:22:1). Skala 2:1.

Bearbetad flinta

Inom förundersökningsområdet förekom också flinta. Fem föremål samlades in men endast två (F102:22:1 och F552:1301:1) av dem visade sig vara bearbetade (bilaga 6). Det ena, ett plattsformsavslag (F552:1301:1; figur 13) som kan vara en produktionsrest från tillverkningen av större redskap, var ett lösfynd som påträffades nedanför åsen i mitten av området. Det andra var en bipolärt bearbetad kärnrest (F102:22:1) som kan ha använts som redskap (figur 14). Kärnresten framkom i en stenfylld grop (102) vid områdets nordvästra gräns. Utifrån kontexten var det dock svårt att avgöra om fyndet skall ses som en del av den eller om den har hamnat där sekundärt som en del av stenmaterialet.

Sentida avfall

Metalldetekteringen genererade inget av antikvariskt intresse, endast föremål som sannolikt var avfall från gården, kunde kopplas till den moderna vägen eller jordbruket. I det stråk där samtliga utslag grävdes upp påträffades endast ett 20-tal spikar. Vägen och huset som finns på Häradskartan (figur 6) hade inte lämnat några tydliga spår men vägens sträckning gick att skönja i marken och där huset hade legat fanns försänkningar. Delar av den ytan täcktes av en rishög. Identifieringen av anläggningar kopplade till vägen och huset ansågs dock inte som nödvändigt, då dessa inte bedömdes utgöra fornlämning.

SLUTSATS

Det gick att identifiera lager som hade tillkommit i samband med en Litorinatransgression i den södra delen av området. Dessa transgressionslager bör ha kapslat in en cirka 8000–10000 år gammal markyta. Under transgressionslagren upptäcktes dock inga spår av mänsklig aktivitet. De enda lämningarna på ytan som skulle kunna vara från stenåldern var de två anonyma fynden av slagen flinta (figur 13 och 14) som påträffades ovanför transgressionslagret.

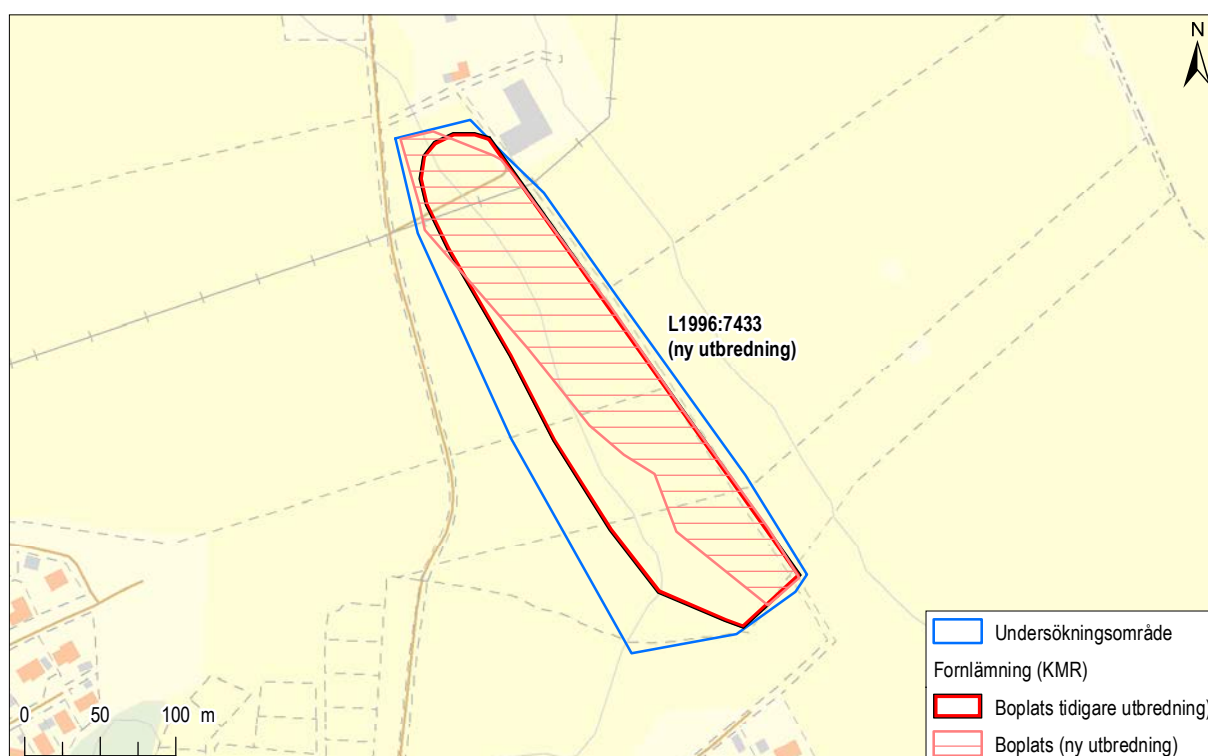
Huvuddelen av lämningarna inom förundersökningsområdet utgjordes av härdar. Bland dem ingick också fyra kokgropar. Tre av fyra sådana lämningar kunde dateras till bronsåldern (figur 11). Ett ¹⁴C-prov från det kolluvium som låg nedanför slänten daterades också till övergången mellan yngre bronsålder och förromersk järnålder. Kolluviet innehöll också vad som framstod som neddraget material från höjden (genom åkerbruk) och det är därför möjligt att det arkeobotaniska inslaget i lagret också kommer därifrån. Träkolet i kolluviet skulle således kunna komma från härdar på åsryggen, som årder eller plogar sedan har flyttat nedför slänten. I sådana fall skulle träkolet och ¹⁴C-dateringen av det kunna ses som en indikation på att kolluviet också speglar närvaron av bronsåldershärdarna på höjden. I den västra

delen av Lilla Bläshammar (L1996:7432) påträffades också ett härdområde, där samtliga daterade anläggningar kunde tidfästas till yngre bronsåldern (Klange 2020). Ytan ligger knappt 300 meter sydväst om förundersökningsområdet och troligen skall det området och härdarna på åsryggarna ses som delar i en och samma händelseutveckling. Det framstår som om perioden var en etableringsfas, då en viss typ av närvaro gav upphov till härdarna. Utöver att härdarna framträder i relativt stort antal under bronsåldern, framstod de också som enkla och tillfälliga på båda områdena. Härdarnas spridning och karaktär tycks indikera en rörlig närings ekonomi, troligtvis betesdrift. Det är också sannolikt att fornsjön mellan Lilla och Stora Bläshammar och de sankna markerna kring den drog till sig boskapskötare. Utifrån denna tolkning skulle härdarna motsvara rörliga herdälager kring den dåtida fornsjön. Härdarnas spridning inom förundersökningsområdet kan därför också vara styrd av sjön, så att koncentrationen av dem i mitten av ytan var en följd av den delens närhet till vatten och stränder. Härdarna på förundersökningsområdet tycks dessutom ha placerats på en höjd där marken var väl-dränerad men inte så högt att åsryggen inte längre erbjöd vindskydd. Vid Lilla Bläshammar verkar härdarna ha varit placerade på ett liknande sätt

(Klange 2020). Förekomsten av vattenhål och boscapsbrunnar från förromersk järnålder vid Lilla Bläshammar indikerar att boskapskötseln i området kan ha blivit mer organiserad och stationär med tiden (Klange 2020). En sådan utveckling skulle kunna förklara varför härdarna i området minskar efter bronsåldern. Det är också möjligt att fler ytor började nyttjas till åkerbruk. Slutligen visar den romerska järnåldersdateringen (figur 11) av härd 125 att härdar även anläggs under senare perioder – om än i mindre omfattning. En sannolik orsak till det

är att åsryggen har varit en lämplig kommunikationsled. Yngre lämningar på området framstod som knutna till jordbruket.

Förundersökningen har avgränsat fornlämning L1996:7433 åt väster, och därmed har fornlämningen fått en delvis ny utbredning i Kulturmiljöregistret (figur 15 och 16). Beskrivningen i registret har utökats och korrigerats med resultaten från förundersökningen.

Figur 15. Lämningens nya utbredning enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:5 000.

Lämningsnr (KMR)	Lämnings- typ	Antikvarisk bedömning	Undersöknings- status	Anmärkning
L1996:7433	Boplats	Fornlämning	Delundersökt	Ny utbredning

Figur 16. Den registrerade lämningen enligt Kulturmiljöregistret (KMR).

REFERENSER

Litteratur

HED JAKOBSSON, A. 2013. *Arkeologisk utredning vid Bläshammar*. Rapporter från Arkeologikonsult 2013:2678.

KLANGE, J. 2020. *Kokgropar, brunnar och bryggghus. Lämningar och fynd från mesolitikum till vendeltid i Lilla Bläshammar. Arkeologisk undersökning av boplatser L1996:7432, RAÄ Lindberg 236, Lindberg socknen, Varbergs kommun, Hallands län, Halland*. Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3013.

SUNDIN, L. 2015. *Åter till Bläshammar. Arkeologisk förundersökning inom fastigheten Bläshammar 5:1, Lindbergs socken, Varbergs kommun, Hallands län*. Rapporter från Arkeologikonsult 2015:2804.

Digitala källor

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)
Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

Historiska kartor

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

STORSKIFTE PÅ INÄGOR 1806
Hallands län, Lindbergs socken
Bläshammar nr 1–2
Aktbeteckning: M40-7:2
Lantmätare: Jon G Schalin

Rikets allmänna kartverks arkiv (RAK)

HÄRADSEKONOMISKA KARTA
Hallands län (Malmöhus län, Kristianstad län)
VARBERG 1919–25
Aktbeteckning: J112-2-28

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3362
Länsstyrelsens diarienummer:	431-4854-2019
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2020-03-31
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Hallands län
Företagare:	BoKlok Mark och exploatering AB
Uppdragsnr i KMR:	202000481
Län:	Halland
Landskap:	Halland
Kommun:	Varberg
Socken:	Lindberg
Fastighetsbeteckning:	Bläshammar 2:8, 3:2 och 5:1
Berörd lämningar i KMR:	L1996:7433
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Utförandetid, fältarbete:	5/10–22/10 2020
Inmätningssystem:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare:	Fredrik Lundström
Rapportansvarig:	Fredrik Lundström
Fältpersonal:	Sverker Holmqvist, Fredrik Lundström
Fyndfotografering:	Ida Söderström
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetsgranskning:	Anna Hed Jakobsson
Arkeobotanisk analys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Litisk analys:	Michel Guinard, Societas Archaeologica Upsaliensis
¹⁴ C-analys:	International Chemical Analysis INC, Florida, USA
Fynd:	Förvaras hos Arkeologikonsult i väntan på fyndfördelning

BILAGA 1. SCHAKT

Schakt-nr	Objekt	Kontext	Längd (m)	Bredd (m)	Max-djup (m)	Undergrund/botteninnehåll	Beskrivning
501	Schakt med indikation	101, 102	47,5	1,8	0,6–2	Svall- eller flygsand	Ca 0,3 m djup matjord på 0,1–0,4 m djup gulbrun sand med inslag av sten. Under sanden fanns blågrå siltig lera. I den östra änden grävdes schaktet ner till 2 m djup. I västra änden påträffades två stenfyllda gropar (101, 102).
502	Schakt utan indikation		50	1,8	0,6	Svall- eller flygsand	Ca 0,3–0,5 m djup matjord. I den östra delen, på ett högre parti, påträffades ca 0,6 m djup matjord. Matjorden mättes in som ett separat lager (105). En breddning genomfördes för att undersöka en mörkfärgning.
503	Schakt utan indikation		51	1,8	0,7	Svall- eller flygsand	Ca 0,2–0,6 m djup matjord. I den östra delen, på ett högre parti, påträffades ca 0,7 m djup matjord. Matjorden mättes in som ett separat lager (105). En breddning genomfördes för att undersöka en mörkfärgning.
504	Schakt med indikation	104	56	1,8	0,8	Svall- eller flygsand	Ca 0,25–0,55 m djup matjord.
505	Schakt utan indikation	106	20	1,8	0,7	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,35 m djup matjord.
506	Schakt utan indikation		12	1,8	0,75	Svall- eller flygsand	Ca 0,3–0,55 m djup matjord. Skikt med träkol och skörbränd sten i matjorden (150).
507	Schakt utan indikation		36,5	1,8	0,6	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,35 m djup matjord.
508	Schakt utan indikation		17	1,8	0,4	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,35 m djup matjord.
509	Schakt med indikation	107, 108	39,5	1,8	0,6	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,3–0,4 m djup matjord.
510	Schakt med indikation	111	16	1,8	0,6	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,3–0,4 m djup matjord.
511	Schakt med indikation	112	19,5	1,8	0,6	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,3–0,4 m djup matjord.
512	Schakt utan indikation		44,5	1,8	0,6	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,25–40 m djup matjord.
513	Schakt utan indikation		44,5	1,8	0,45	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,25–0,4 m djup matjord.
514	Schakt utan indikation		38,5	1,8	0,8	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,4–0,6 m djup matjord.
515	Schakt utan indikation		29	1,8	0,7	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,35–0,6 m djup matjord.
516	Schakt med indikation	109	17	1,8	0,5	Flammig svall- eller flygsand	Ca 0,3–0,4 m djup matjord.
517	Schakt med indikation	110	32	1,8	0,45	Svall- eller flygsand	Ca 0,3–0,4 m djup matjord.
518	Schakt utan indikation		11	1,8	0,55	Svall- eller flygsand	Ca 0,3–0,4 m djup matjord.
519	Schakt utan indikation		26	1,8	0,5	Flammig svall- eller flygsand	Ca 0,4–0,5 m djup matjord.
520	Schakt utan indikation		28,5	1,8	0,45	Flammig svall- eller flygsand	Ca 0,3–0,4 m djup matjord. Åderspår.
521	Schakt utan indikation		16,5	1,8	0,55	Flammig svall- eller flygsand	Ca 0,3–0,4 m djup matjord.
522	Schakt utan indikation		27	1,8	0,35	Flammig svall- eller flygsand	Ca 0,2–0,3 m djup matjord.
523	Schakt med indikation	113	32	1,8	0,5	Svall- eller flygsand	Ca 0,4 m djup matjord.
524	Schakt utan indikation		33,5	1,8	0,4	Svall- eller flygsand	Ca 0,3 m djup matjord.

Bilaga 1. Schakt, forts.

Schakt-nr	Objekt	Kontext	Längd (m)	Bredd (m)	Max-djup (m)	Undergrund/botteninnehåll	Beskrivning
525	Schakt med indikation	114, 115	49	1,8	0,5	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,25 m djup matjord.
526	Schakt med indikation	117	49	1,8	0,5	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,25 m djup matjord.
527	Schakt med indikation	118, 119, 120	47	1,8	0,5–2	Morän i Ö, lera i V	Ca 0,15–0,25 m djup matjord. Ett djupschakt grävdes strax V om moränstråket. Det innehöll ca 1,5 m djup sand på flammig (glacial-?) lera.
528	Schakt med indikation	121, 122	94	1,8	0,5–1,3	Morän i Ö, lera i V	Ca 0,2–0,3 m djup matjord. Ett djupschakt grävdes strax V om moränstråket. Det innehöll ca 0,25 m djup fin sand på grus, sand och sten. I botten påträffades blågrå lera.
529	Schakt med indikation	123	17	1,8	0,4	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,25 m djup matjord.
530	Schakt med indikation	125, 126	41	1,8	0,4	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,3 m djup matjord.
531	Schakt utan indikation		36	1,8	0,45	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2 m djup matjord.
532	Schakt med indikation	128, 129, 130, 131	36	1,8	0,4–0,8	Morän i Ö, silt i V	Ca 0,15–0,2 m djup matjord. Ett djupschakt grävdes strax V om moränstråket. Det innehöll ca 0,3 m djup sand på silt.
533	Schakt med indikation	116	11,5	1,8	0,4	Svall- eller flygsand	Ca 0,2 m djup matjord.
534	Schakt utan indikation		34,5	1,8	0,4	Svall- eller flygsand	Ca 0,2 m djup matjord.
535	Schakt utan indikation		34,5	1,8	0,4	Svall- eller flygsand	Ca 0,2 m djup matjord.
536	Schakt utan indikation		49	1,8	0,5	Svall- eller flygsand	Ca 0,35 m djup matjord.
537	Schakt utan indikation		57	1,8	0,4	Svall- eller flygsand	Ca 0,25–0,3 m djup matjord.
538	Schakt utan indikation		45,5	1,8	0,5	Svall- eller flygsand	Ca 0,2–0,25 m djup matjord.
539	Schakt med indikation	132–135	47,5	1,8	0,4	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,1–0,2 m djup matjord.
540	Schakt med indikation	136, 137, 138, 139	50,5	1,8	0,4	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,15–0,3 m djup matjord.
541	Schakt med indikation	140, 141	56,5	1,8	0,55	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,15–0,35 m djup matjord.
542	Schakt utan indikation		61,5	1,8	0,55	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,4 m djup matjord.
543	Schakt utan indikation		4	1,8	0,6	Morän	Ca 0,35 m djup matjord.
544	Schakt utan indikation		54,5	1,8	0,75	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,4 m djup matjord.
545	Schakt med indikation	143, 152	59,5	1,8	0,5	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,4 m djup matjord. I V grävdes ett djupschakt (610).
546	Schakt med indikation	144, 145, 153	61,5	1,8	0,55	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,55 m djup matjord.
547	Schakt med indikation	147	63	1,8	0,5	Morän i Ö, svall- eller flygsand i V	Ca 0,2–0,3 m djup matjord.
548	Schakt utan indikation		46	1,8	0,35	Svall- eller flygsand	Ca 0,15–0,25 m djup matjord.
549	Schakt utan indikation		37,5	1,8	0,3	Svall- eller flygsand	Ca 0,25 m djup matjord.
550	Schakt utan indikation		30,5	1,8	0,3	Svall- eller flygsand	Ca 0,2 m djup matjord. Åderspår.
551	Schakt utan indikation		29	1,8	0,25	Svall- eller flygsand	Ca 0,15 m djup matjord.
552	Schakt utan indikation		30	1,8	0,25	Svall- eller flygsand	Ca 0,15 m djup matjord.

Bilaga 1. Schakt, forts.

Schakt-nr	Objekt	Kontext	Längd (m)	Bredd (m)	Max-djup (m)	Undergrund/botteninnehåll	Beskrivning
553	Schakt utan indikation		32	1,8	0,45	Svall- eller flygsand	Ca 0,2 m djup matjord.
554	Schakt utan indikation		34	1,8	0,25	Svall- eller flygsand	Ca 0,15 m djup matjord.
555	Djupschakt utan indikation		21,5	1,8	1,4	Morän	Ca 0,4 m djup matjord på ca 0,2 (i N)–0,25 (i S) m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett 0,15 (i N)–0,7 (i S) m djupt transgressionslager (ljusblå sandig silt).
556	Schakt utan indikation		56,5	1,8	0,45	Morän i Ö, sand (svall- eller flygsand) i V	Ca 0,35 m djup matjord.
557	Schakt med indikation	151	56	1,8	0,6	Svall- eller flygsand	Ca 0,4 m djup matjord.
558	Schakt utan indikation		55	1,8	0,45	Svall- eller flygsand	Ca 0,35 m djup matjord.
559	Schakt utan indikation		10	1,8	0,55	Svall- eller flygsand	Ca 0,4 m djup matjord.
560	Schakt med indikation	148	54,5	1,8	0,6	Svall- eller flygsand	Ca 0,4 m djup matjord. I Ö fanns ett ca 0,1 m djupt stråk av aska och träkol inblandat i matjorden.
561	Schakt utan indikation		64,5	1,8	0,55	Svall- eller flygsand	Ca 0,35 m djup matjord.
562	Schakt utan indikation		62	1,8	0,55	Svall- eller flygsand	Ca 0,4 m djup matjord.
563	Schakt utan indikation		63,5	1,8	0,6	Svall- eller flygsand	Ca 0,45 m djup matjord.
564	Schakt utan indikation		43,5	1,8	0,55	Svall- eller flygsand	Ca 0,35 m djup matjord. Matjorden var mörkare i SO.
565	Schakt utan indikation		35	1,8	0,5	Svall- eller flygsand	Ca 0,4 m djup matjord.
566	Schakt utan indikation		31	1,8	0,45	Svall- eller flygsand	Ca 0,35 m djup matjord.
567	Schakt utan indikation		33	1,8	0,45	Svall- eller flygsand	Ca 0,3 m djup matjord.
568	Schakt utan indikation		30,5	1,8	0,45	Svall- eller flygsand	Ca 0,35 m djup matjord.
569	Schakt utan indikation		35	1,8	0,4	Svall- eller flygsand	Ca 0,3 m djup matjord.
570	Schakt utan indikation		42	1,8	0,4	Svall- eller flygsand	Ca 0,3 m djup matjord.
571	Schakt utan indikation		43	1,8	0,4	Svall- eller flygsand	Ca 0,3 m djup matjord.
572	Schakt utan indikation		55,5	1,8	0,45	Svall- eller flygsand	Ca 0,3 m djup matjord.
573	Schakt utan indikation		19	1,8	0,6	Svall- eller flygsand	Ca 0,5 m djup matjord med inslag av skörbränd sten och träkol.
574	Schakt utan indikation		14	1,8	0,55	Svall- eller flygsand	Ca 0,4 m djup matjord med inslag av skörbränd sten och träkol.
575	Djupschakt utan indikation		11,5	1,8	1,1	Morän	Ca 0,35 (i S)–0,4 (i N) m djup matjord, på ca 0,15 (i N)–0,25 (i S) m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett 0,35 (i N)–0,4 (i S) m djupt transgressionslager (ljusblå sandig silt).
601	Djupschakt utan indikation		6	1,8	1,3	Morän	Ca 0,4 m djup matjord, på ca 0,25 (i Ö)–0,3 (i V) m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett 0,3 (i Ö)–0,5 (i V) m djupt transgressionslager av ljusblå, sandig silt.
602	Djupschakt utan indikation		9	1,8	1,65	Morän	Ca 0,5 m djup matjord, på ca 0,15 (i Ö)–0,25 (i V) m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett 0,4 (i Ö)–0,45 (i V) m djupt transgressionslager av ljusblå, sandig silt, på ett ca 0,35 (i Ö)–0,6 (i V) m djupt transgressionslager av blålera med inslag av organiskt material.

Bilaga 1. Schakt, forts.

Schakt-nr	Objekt	Kontext	Längd (m)	Bredd (m)	Max-djup (m)	Undergrund/botteninnehåll	Beskrivning
603	Djupschakt utan indikation		5	1,8	1,9	Morän	Ca 0,55 m djup matjord, på ca 0,2 (i Ö)–0,25 (i V) m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett 0,8 (i Ö)–0,9 (i V) m djupt transgressionslager av ljusblå, sandig silt och ett 0,05 m djupt skikt med organiskt material på ett ca 0,3 (i Ö)–0,4 (i V) m djupt transgressionslager av blålera. Närmast undergrunden fanns ytterligare ett 0,05 m djupt skikt med organiskt material.
604	Djupschakt utan indikation		4,5	1,8	1,6	Morän	Ca 0,4 m djup matjord, på ca 0,25 m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett ca 0,7 m djupt transgressionslager (ljusblå sandig silt), på ett ca 0,05–0,2 m djupt organiskt skikt med inslag av stenar.
605	Djupschakt utan indikation		5,5	1,8	1,35	Morän	Ca 0,45 m djup matjord, på ca 0,25 m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett ca 0,7 m djupt transgressionslager (ljusblå sandig silt med inslag av järnavfällning).
606	Djupschakt utan indikation	149	5,5	1,8	1,6	Morän	Ca 0,4 m djup, mörk matjord, på ca 0,25 (i Ö)–0,3 (i V) m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand) som överlagrade ett 0,1 m djupt grusskikt. Därunder fanns ett ca 0,4 m djupt homogent transgressionslager (ljusblå sandig silt) på ett heterogent transgressionslager (ljusblå sandig silt med inslag av järnavfällningar). I botten låg ett skikt med organiskt material (149).
607	Djupschakt utan indikation		5,5	1,8	1,4	Lera	Ca 0,4 m djup matjord, på ca 0,3 m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett ca 0,6 m djupt transgressionslager (ljusblå sandig silt), ovanpå ett skikt med organiskt material och sten.
608	Djupschakt utan indikation		5,5	1,8	1	Lera	Ca 0,3 m djup matjord, på ca 0,2 m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett ca 0,4 m djupt transgressionslager (ljusblå sandig silt), ovanpå blålera med järnavfällningar
609	Djupschakt utan indikation		6	1,8	0,95	Lera	Ca 0,3 m djup matjord, på ca 0,15 m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett ca 0,35 m djupt transgressionslager (ljusblå sandig silt), ovanpå ca 0,15 m djup gråblå lera. Mellan den gråblå lera och blåleran i botten återfanns ett skikt med sten täckt av organiskt material.
610	Djupschakt utan indikation		7	1,8	1,6	Lera	Ca 0,4 m djup matjord, på ca 0,2 m djup svall- eller flygsand (ljusgul homogen sand). Därunder fanns ett ca 0,4 m djupt transgressionslager (ljusblå sandig silt), ovanpå ca 0,25 m djup gråblå lera med inslag av sten och grus. Längst ner låg ett ca 0,2 m djupt skikt med ljusblå lera ovanpå den homogena blåleran i botten.

BILAGA 2. PROVRUTOR

Provruta	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Undergrund	Innehåll
105:1365	1	1	0,3	Morän	Ca 0,2 m djup mörk, sandig silt med inslag av träkol, småsten, yngre rödgods och obearbetad flinta.
150:1364	1	1	0,2	Svallsand	Ca 0,1–0,15 m djup, heterogen, siltig sand med inslag av träkol och skörbränd sten.

BILAGA 3. ANLÄGGNINGAR

Kontext	Objekt	Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Diameter (m)	Djup (m)	Beskrivning	Undersökningsgrad
101	Nedgrävning	501	1,2	0,8			Stenfylld grop. Innehöll mörk, sandig silt och inslag av sten och skärvig sten (ca 0,05–0,15 m i diameter).	Ej undersökt.
102	Nedgrävning	501	1,1	0,9		0,28	Stenfylld grop. Innehöll stenar (ca 0,05–0,15 m i diameter) och mörk sandig silt. Nedgrävningen hade jämnt lutande sidor och rundad botten.	50 % undersökt.
104	Härd	504	0,9	0,85			Rundad härd. Härden innehöll sot, kol, skörbrända och obrända stenar.	Ej undersökt.
105	Matjord					0,4–0,6	Djup matjord på nedplöjd yta. Matjorden bestod av mörk sandig silt med inslag av sten. Jorden innehöll också buteljglas och tegel. Utbredningen av lagret tycktes sammanfalla med en sänka, som möjligen kan ha uppkommit vid en avgränsad, mer intensiv odling.	<10 % undersökt.
107	Kokgrop	509	0,6	0,5		0,3	Oval kokgrop. Den innehöll kol, sot och skörbränd sten. Nedgrävningen hade skarpt lutande sidor och en svagt rundad botten.	50 % undersökt.
108	Härd	509	1,1	1		0,2	Härd som innehöll kol, sot och skörbränd sten.	50 % undersökt.
109	Härd	516			0,55	0,2	Mindre, rundad härd. Innehöll kol, sot och skörbränd sten.	50 % undersökt.
110	Nedgrävning	517			0,8	0,3	Stenfylld grop. Innehöll siltig sand och ca 0,1 m i diameter stora stenar.	50 % undersökt.
111	Härd	510			0,7		Mindre härd. Innehöll kol, sot och skörbränd sten.	Ej undersökt.
112	Härd	511			0,8		Härd som innehöll kol, sot och skörbränd sten.	Ej undersökt.
113	Stolphål	523	0,7	0,6		0,3	Stenskott stolphål. Innehöll mörk, sandig silt och ca 0,1–0,2 m i diameter stora naturstenar.	50 % undersökt.
114	Härd	525			0,6	0,25	Härd med sot, skörbränd sten och lite kol	50 % undersökt.
115	Nedgrävning	525	1,3	1,1		0,3	Stenfylld grop. Den innehöll rundade och skärviga stenar (ca 0,1–0,2 m i diameter stora) och sandig matjord. I botten återfanns ca 0,3 m i diameter stora stenar. Nedgrävningen hade skarpt lutande sidor och svagt rundad botten.	50 % undersökt.
116	Nedgrävning	533			1,8		Stor nedgrävning fylld med matjord.	Ej undersökt.
117	Härd	526			0,5	0,1	Härd som innehöll kol, sot och skörbränd sten.	50 % undersökt.
118	Härd	527	0,7	0,65		0,15	Härd som innehöll mörk sand, kol, sot och skörbränd sten.	Ej undersökt.
119	Härd	527	0,55	0,3			Mindre härd. Innehöll sot och enstaka skörbränd sten. Den hade plan botten och vertikala sidor	50 % undersökt.
120	Nedgrävning	527	2,4	2,1		0,6	Stor grop med röjningssten. Grop med ca 0,2 m stora stenar och matjord, nedgrävda kring stora markfasta block.	50 % undersökt.
121	Nedgrävning	528	1,8	1,65		0,8	Stor grop med röjningssten. Grop med ca 0,2 m stora stenar och matjord, nedgrävda kring ett markfast block.	50 % undersökt.
122	Härd	528	0,6	0,5		0,15	Härd som innehöll kol, sot och skörbränd sten.	50 % undersökt.
123	Härd	529	0,7	0,6		0,05	Härd kring sten. Innehöll sot och skörbränd sten blandat med matjord.	50 % undersökt.
125	Härd	530	0,9	0,55		0,1	Härd som innehöll enstaka stenar och sot.	50 % undersökt.
128	Härd	532	0,7	0,5		0,1	Härd som innehöll kol, sot och skörbränd sten.	50 % undersökt.
129	Nedgrävning	532	1,4	1,3		0,15	Stenfylld grop.	Ej undersökt.
130	Härd	532	1	0,6		0,08	Härd som innehöll kol, sot och skörbränd sten.	50 % undersökt.
131	Stolphål	532	0,75	0,7		0,15	Stolphål som innehöll blågrön lera och småsten.	50 % undersökt.

Bilaga 3. Anläggningar, forts.

Kontext	Objekt	Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Diameter (m)	Djup (m)	Beskrivning	Undersökningsgrad
132	Härd	539	0,6	0,4		0,07	Härd som innehöll sot och skörbränd sten blandat med matjord.	50 % undersökt.
134	Härd	539	0,9	0,75		0,12	Härd som innehöll rikligt med sot och sten (ca 0,05–0,2 m i diameter).	50 % undersökt.
136	Kokgrop	540	0,75	0,75		0,25	Eventuell kokgrop med tätt packade stenar. Gropen hade elleptisk form i plan, jämnt lutande sidor och rundad botten. Den innehöll sot, sten och skörbränd sten.	50 % undersökt.
137	Härd	540	0,9	0,7		0,15	Härd som innehöll sot, skörbränd stenoch enstaka större stenar (0,05–0,15 m i diameter).	50 % undersökt.
138	Härd	540	0,9	0,7		0,1	Härd som bestod av sotblandad sand och småsten.	
139	Härd	540	1,1	0,9		0,1	Härd som innehöll kol, sot, småsten och skörbränd sten.	50 % undersökt.
140	Härd	541	0,65	0,45		0,1	Liten härd som bestod av sotblandad sand och stenar som framstod som lagda.	50 % undersökt.
141	Kokgrop	541	1,65	1,55		0,2	Stor härd eller kokgrop. Innehöll kol, sot, större rundade stenar (ca 0,08–0,25 m i diameter) och skörbränd sten	50 % undersökt.
143	Härd	545			0,7	0,1	Härd som innehöll sot och skörbränd sten blandat med matjord.	
144	Kokgrop	546	1,2	0,8		0,25	Kokgrop. Grop fylld med sot, sörbänd sten och ca 0,08–0,2 m stora rundade stenar.	50 % undersökt.
145	Härd	546	2,1	0,7		0,12	Härd som innehöll sot och skörbränd sten. Skuren av schaktväggen.	50 % undersökt.
147	Härd	547	1,2	0,7		0,1	Välavgränsad härd. Den innehöll kol, sot och skörbränd sten.	50 % undersökt.
148	Härd	560			0,6		Oval härd. Den innehöll sotblandad sand med enstaka skörbränd sten. Överlagrade flygsand.	Ej undersökt.
149	Lager	606				0,05	Träffis blandat med brun lera. Låg mellan transgressionslager och morän i SU 606. Förmultnat rotsystem?	
150	Kolluvium					0,1	Kolluvium i åkerslutning. Lagret innehöll sand, sot, skörbränd sten och småsten. Den skörbrända stenen skulle också kunna vara sten som plögen dragit ner i slutningen från moränryggen, vilken sedan har eroderat hydrologiskt.	<10 % undersökt.
151	Nedgrävning	557			1,5		Rundad nedgrävning. Innehöll siltig sand med inslag av träkol och skörbränd sten. Fyllningen liknade dock matjorden.	Ej undersökt.
152	Härd	545	0,65	0,4		0,08	Härd som innehöll sotblandad sand och enstaka skörbränd sten.	50 % undersökt.
153	Nedgrävning	546	2,2	1,6			Stor nedgävning som innehöll silt och sten.	Ej undersökt.

BILAGA 4. FYND

Fynd-nr*	Antal	Vikt (g)	Material	X-koordinat	Y-koordinat	Z-värde (höjdvärde)	Beskrivning	Gallrad (X)
102:22:1	1	30,1	Flinta	334 356,72	6 338 412,78	9,91	Bipolärt bearbetad kärrest.	
521:284:1	1		Flinta	334 403,87	6 338 324,59	9,62	Ej bearbetad.	X
529:1332:1	1		Flinta	334 489,47	6 338 268,40	11,20	Ej bearbetad.	X
530:1333:1	1		Flinta	334 496,10	6 338 266,55	11,32	Ej bearbetad.	X
552:1301:1	1	35,6	Flinta	334 476,33	6 338 183,88	9,74	Plattformsavslag.	

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

BILAGA 5. LITISK ANALYS

MICHEL GUINARD,
SOCIETAS ARCHAEOLOGICA UPSALIENSIS

Resultat

Totalt fanns sju fyndpåsar med flinta tillvaratagna. All flinta kom från strandnoder och var av varierande typ och kvalitet. Samtliga bitar utom F552:1301:1 har cortex. F552:1301:1 (figur 1) är ett plattformsavslag med en låg plattformsvinkel, patinerat. Dorsalsidan (utsidan) har spår av flera avspaltningar. Ventralsidan (insidan) har en kraftig slagbula, troligen är avslaget avskilt med mjuk direkt teknik. Plattformen

är bred med en tydlig punktformad träffpunkt. Möjligen kan avslaget härröra från produktion av större redskap, till exempel yxor.

Möjligen är F102:22:1 (figur 2) någon form av redskap (kniv?). Flintbiten utgörs av en bipolärt bearbetad (påverkad?) kärnrest (orange-peel). Övriga fyndposter, F530:1333:1, F529:1332:1 och F521:284:1, har inga tydliga intentionella bearbetningsspår.

Figur 1. Ett plattformsavslag (F552:1301:1). Skala 1:1.

Figur 2. En bipolärt bearbetad kärnrest (F102:22:1). Skala 1:1

BILAGA 6. ¹⁴C-ANALYS

INTERNATIONAL CHEMICAL ANALYSIS INC.
MIAMI, USA

Resultat (december 2020)

Kontext: 104 (hård), 125 (hård), 144 (kokgrop), 148 (hård), 150 (kolluvium)

20C/1239	Bläshammar 104:94	Hazel	AAA	2820 +/- 30 BP	Cal 1110 - 1090 BC (0.5%) Cal 1080 - 890 BC (94.9%)
20C/1240	Bläshammar 125:1366	Birch	AAA	1930 +/- 30 BP	Cal 20 - 210 AD
20C/1241	Bläshammar 144:1320	Hazel	AAA	3250 +/- 30 BP	Cal 1620 - 1440 BC
20C/1242	Bläshammar 148:977	Birch	AAA	2690 +/- 30 BP	Cal 910 - 800 BC
20C/1243	Bläshammar 150:1005	Birch	AAA	450 +/- 30 BP	Cal 1410 - 1480 AD
20C/1244	Bläshammar 150:1006	Hazel	AAA	2380 +/- 30 BP	Cal 720 - 710 BC (0.9%) Cal 660 - 650 BC (0.7%) Cal 550 - 390 BC (93.9%)

- Calibrated ages are attained using INTCAL20.
- Unless otherwise stated, the error reported is one standard deviation.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for natural isotope fractionation.

Rapporter från Arkeologikonsult 2021:3362